

СЕКЦІЯ 6

ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ САМОВРЯДНОЇ ВЛАДИ

Ольга Володимирівна Білик,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки
Білоцерківського національного аграрного університету
м. Біла Церква, Україна*

Світлана Петрівна Поліщук,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки
Білоцерківського національного аграрного університету
м. Біла Церква, Україна*

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ДОСВІД ТУРЕЧЧИНИ ТА ПОЛЬЩІ В ПРОЦЕСАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Зарубіжний досвід показує значимість децентралізації для країн, які перебувають в процесі глибинних змін у системі регулювання суспільних відносин. Для деяких країн децентралізація є дієвим способом зміни суттєвих характеристик суспільства і має значний потенціал та перспективи для місцевого розвитку.

Серед країн, що розвиваються, які лібералізували свою економіку, Туреччина з самого початку пройшла значну децентралізацію у своїй урядовій структурі 1980-ті. У міру того, як політичні та економічні реформи, що тривають у Туреччині, вступають у нову еру, країна готується до вирішення її перспектив щодо співпраці з ЄС.

Органи місцевого самоврядування в Туреччині базуються на тристоронній системі: спеціальні адміністрації провінцій, муніципалітети та села. Паралельно масштабним реформам у державному управлінні з 2004 року були змінені основні закони, щоб зменшити владу центрального уряду, одночасно надаючи повноваження місцевим органам влади. Як зазначено у Плані надзвичайних дій та проектах основного закону про державне управління новообраного уряду, (Партія справедливості та розвитку (АКР), яка досі діє у Туреччині), децентралізація заради демократизації була одним із головних пріоритетів.

Реформи також відповідали Європейській хартії місцевого самоврядування, а також новій домінуючій парадигмі державного управління. Однак останній закон про муніципальні міста (Закон № 6360) представляє іншу картину.

Напруженість між «масштабуванням з економічних причин» та «місцевою демократією» є однією з головних проблем управління столицею. У Європі ця напруга була вирішена у 1985 р. Європейською хартією місцевого самоврядування. Стаття 4 хартії визначає відповідну шкалу таким чином:

«Громадські обов'язки, як правило, виконують переважно ті органи влади, які є найближчими до громадянина. Розподіл відповідальності на інший орган влади повинен зважувати ступінь та характер завдання та вимоги до ефективності та економічності». Також зазначено, що «Повноваження, надані місцевим органам влади, як правило, є повними та виключними. Вони не можуть бути підірвані або обмежені іншим, центральним або регіональним органом влади, за винятком випадків, передбачених законом». Якби це визначення передбачало загальноновизнаний критерій, не було б меншої плутанини щодо «оптимального масштабу», який би збалансував економічні та демократичні потреби. Однак це не так. Кожна країна в різних регіонах світу розробила адміністративні проекти у своєму власному контексті. Незважаючи на те, що наслідки можуть бути різними, все-таки можна виділити два основні потоки, які були більш-менш поширені у світовому масштабі за останні два десятиліття: розширення мегаполісів та запровадження нових заходів державного управління для протистояння фіскальним та демократичним викликам. Ці два потоки також були досвідчені в Туреччині.

Система місцевого самоврядування стає недавно розповсюдженою навколо міських мегаполісів задля вигоди «економіки масштабу», і що ця централізація суперечить демократичним принципам, на яких спираються органи місцевого самоврядування.

Перші муніципалітети (Анкара, Стамбул, Ізмір) у Туреччині були створені в 1984 р. З тих пір як кількість, так і зони відповідальності міських муніципалітетів поступово зростали. Після масштабних реформ місцевого самоврядування з 2004 року, нові заходи державного управління, такі як децентралізація, приватизація, державно-приватне партнерство та розвиток більш жорсткого механізму фінансового контролю супроводжували просторову експансію. Протягом 1980-х та 1990-х років дискусія про оптимальний баланс між масштабами та місцевою демократією поєднувалася з дискусією про широкі повноваження центральної влади над місцевими органами влади в Туреччині. Паралельно широкомасштабним реформам державного управління з 2004 року були змінені основні закони про місцеве самоврядування, щоб зменшити владу центрального уряду, одночасно надаючи повноваження місцевим органам влади. Як зазначено у Плані надзвичайних дій та проектах основного закону про державне управління новообраного уряду, децентралізація заради демократизації була одним із головних пріоритетів. Реформи також відповідали Європейській хартії місцевого самоврядування, а також новій домінуючій парадигмі державного управління.

У 2014 році в результаті розширення 30 муніципальних муніципалітетів до провінційних кордонів і було зменшено муніципалітети та села. Було заявлено, що це явне порушення принципу субсидіарності, що це призведе до викорінення регіонального та місцевого різноманіття, усунення рішень до віддалених муніципалітетів та невідповідностей через різні потреби міського та сільського населення. Однак у вересні 2013 року Конституційний суд постановив, що законодавство не суперечить Конституції, тобто розширення міських муніципалітетів для економічного перемасштабування не суперечить принципу

субсидіарності. Але коли межі столичного муніципалітету розширюються, розширюються і його повноваження. Більше того, модель муніципалітету в Туреччині базується на підході «сильний мер / слабкі збори». З останніми законодавчими актами столичний мер стає єдиним безпосередньо обраним представником у всій провінції. Отже, можна стверджувати, що влада буде зосереджена в руках мерів столиці, центральний уряд також стає більш потужним. Оперативне секторальне управління, Управління моніторингу та координації інвестицій, Агенції регіонального розвитку та політичні відносини між мерами та центральним урядом сприяють подальшому послабленню районних муніципалітетів.

Польща стала однією з найбільш децентралізованих держав Європи. Зараз органи місцевого самоврядування контролюють третину всіх державних витрат. Вони також поставили товари, модернізуючи інфраструктуру країни та реструктуризуючи її школи. Цей успіх не можна пояснити широкомасштабним залученням громадян, оскільки децентралізація в Польщі була явно «революцією згори». Це також не може бути пов'язано із виконанням правил, які, як вважають, посилюють підзвітність у децентралізованих державах, оскільки польські органи місцевого самоврядування не фінансують себе, а багато їхніх обов'язків залишаються погано визначеними. Натомість успіх Польщі зумовлений рядом установ, призначених для підготовки, професіоналізації, дисципліни та розширення можливостей новообраних місцевих еліт. Ці установи пропонують створити ефективні місцеві уряди які будуть надавати громадянам більші можливості у власному управлінні, ніж в установах, які заохочують органи місцевого самоврядування контролювати себе, включаючи їх у регуляторну структуру держави.

Список використаних джерел

1. Bahl, R. (2010). Financing metropolitan areas. In U. C. Governments, Local government finance: the challenges of the 21st century (pp. 309-331). Barcelona: United Cities and Local Governments.
2. Güler, B. A. (2012). Parliamentary speeches on metropolitan municipalities of the Grand National Assembly of Turkey. Retrieved 2013. 12-October from <http://www.birgulaymanguler.net/>:
<http://www.birgulaymanguler.net/files/BUTUNSEHiR.pdf>
3. Gözler, K. (2013). Criticisms about act no 6360. Legal Hukuk Dergisi, 11 (122), pp. 37-82.